

Надія Постригач

ORCID ID: 0000-0002-5433-2938

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ У ГРЕЦЬКІЙ РЕСПУБЛІЦІ

CECHY CHARAKTERYSTYCZNE ROZWOJU EDUKACJI DOROSŁYCH W
REPUBLICIE GRECKIEJ

PECULIARITIES OF ADULT EDUCATION DEVELOPMENT
IN THE REPUBLIC OF GREECE

1. Актуальність дослідження

Освіта дорослих відіграє важливу роль у подоланні основних викликів і загроз, що стоять перед Європою сьогодні. Освіта дорослих, яка є правом людини та її загальним благом, може вплинути на якість життя людей. Стратегія європейської політики у цьому напрямі втілена у Європейській програмі навчання дорослих, яку національні координатори впроваджують у країнах-членах Європейського Союзу (Європейська Асоціація Освіти Дорослих, 2017). У сучасних концепціях вітчизняних учених освіта дорослих розглядається як складова «системи неперервної освіти. Її мета – соціально-економічна адаптація дорослої людини до перетворень, що відбуваються в суспільстві; пролонгований процес і результат розвитку й виховання особистості, за допомогою освітніх програм та шляхом реалізації освітніх послуг упродовж життя» (Лук'янова, 2011, с. 15).

Історичні аспекти становлення і розвитку освіти дорослих в Україні стали предметом дисертаційних досліджень Л. Вовк, О. Мартіросян, Н. Побірченко, Л. Сігаєвої, Л. Шинкаренко та ін. Окремі теоретичні засади проблеми висвітлюються у працях О. Аніщенко, О. Барабаш, Л. Березівської, Д. Герцюка, З. Гіптерс, О. Ковальчук, Л. Лук'янової, І. Руснака та ін. Наукові розробки проблем навчання дорослих у контексті порівняльної андрагогіки перебувають у полі зору таких дослідників, як: Д. Антонова, Н. Бідюк, В. Давидова, С. Коваленко, О. Огієнко, І. Сагун, А. Сбруєва, О. Сухомлинська тощо.

Мета статті полягає у виявленні особливостей розвитку освіти дорослих у Грецькій Республіці у XXI ст.; визначенні прогресивних ідей грецького досвіду та з'ясуванні можливостей їх творчого використання у вітчизняній системі освіти дорослих.

2. Виклад основного матеріалу

Як відомо, населення Греції становить 10,934,097 постійних мешканців, з них 5,413,426 – чоловіки і 5,520,671 – жінки (за даними перепису населення 2001 р.). Демографічна ситуація в цій країні не характеризується зниженням кількості народжень, помітним постарінням населення. З 2020 р. у віковій групі від 0-14 років очікується скорочення на 14,9 %, а вікова група старше 65 років становитиме 21 % від загальної чисельності населення. Такий стан враховується в державній політиці щодо неперервного навчання. Освіта і тенденція поширення грамотності в Греції наближаються до європейського орієнтиру 2010 р. щодо часток раннього виключення зі школи. В Аттіці, наприклад, проживає одна третина популяції середнього шкільного віку, показник відсіву зі школи наближається до європейського середнього значення. За даними та оцінками Національної статистичної служби (ESYE), 13,3 % людей віком від 18-24 років дуже рано залишають навчання у школі. Відсів чоловіків склав 17,5 %, жінок – 9,2 %. Останні дані Євростату вказують на необхідність підвищення рівня грамотності серед старших дорослих (65+). Низький рівень грамотності і навичок лічби серед літніх людей може стати проблемою, оскільки недавні політичні рішення стосувалися продовження терміну дії трудового віку (ICF Consulting, 2011).

Значна увага в цій державі приділяється створенню сприятливих умов для розвитку державних органів освіти дорослих. Фінансування ESF значною мірою спрямовується на народну освіту (Popular Education

– Λαϊκή Ελτιόρφωση). Загальнодоступна мережа народної освіти охоплює понад 300 центрів, що діють на всій території Греції. На жаль, нами не виявлено точних даних щодо розподілу програм у критичний період (1981–1993 рр.). Дослідники відзначають поширення діяльності у сфері професійної підготовки без адекватного планування про тип і обсяг передбачених заходів; виділення цілої низки програм для організацій, які не володіють необхідною інфраструктурою і інноваціями для їх постачання; відсутність координуючого органу для планування і контролю за відповідними заходами, що призводить до неефективної роботи і марного витрачання ресурсів. Ситуація дещо покращилася за останні роки, особливо починаючи з 2000 р., з упровадження певних знакових стратегій та ініціатив для підтримання подальшого розвитку галузі.

У «Звіті щодо плану дій у галузі освіти дорослих в Греції» (GNK, Research voor Beleid, 2011), підготовленому для Європейської Комісії, навчання впродовж життя розуміється насамперед як професійна освіта і навчання дорослих. Тому основна законодавча база навчання дорослих у Греції, а також ключові напрями політики звужують концептуалізацію неперервного навчання до діяльності, пов'язаної із життєдіяльністю дорослої людини. Нова політика навчання впродовж життя розглядається як складова більш широкої соціальної реформи для підвищення рівня знань, здібностей та навичок грецького населення з метою реалізації забезпечення інтегрованого та вільного довічного навчання.

Основними завданнями нової стратегії навчання впродовж усього життя є наступні: а) досягнення показника 5 % участі дорослих в освіті до 2013 р. (на основі індикаторного підходу «Обстеження освіти дорослих ЄС» (the EU's Adult Education Survey indicator approach, AES); б) 100 % збільшення національного внеску в «загальну освіту» дорослих, що забезпечується Школами другого шансу, Центрами освіти дорослих і т.д.); в) збільшення на 50 % участі дорослого населення у неперервній професійній підготовці. Результати AES за 2007 р. свідчать про те, що участь в неперервній професійній підготовці становила всього 14 % порівняно з середнім показником ЄС (33 %).

Стратегія також визначає такі якісні завдання: 1) контроль якості кожного аспекту системи навчання впродовж усього життя (тренерів для дорослих, підготовку інструкторів для дорослих, змісту навчання та навчальних програм, процесів акредитації, інфраструктури тощо); 2) прийняття нових педагогічних методів (експериментального навчання, дистанційного навчання, електронного навчання тощо); 3) розроблення

Національної рамки кваліфікацій; 4) посилення ролі і відповідальності державних органів та установ, пов'язаних з навчанням впродовж життя; 5) раціональний розподіл коштів, що виділяються в межах Національної стратегічної довідкової рамки 2007–2013 (the National Strategic Reference Framework – NSRF); 6) акцент на сталі освітні та навчальні програми, дистанційне навчання і його зміст (GHK, Research voor Beleid, 2011).

У «Звіті щодо плану дій у галузі освіти дорослих в Греції» (GHK, Research voor Beleid, 2011) представлені також основні аспекти політики уряду щодо розвитку освіти дорослих і навчання впродовж життя, а саме: 1) створення нової правової основи з метою запровадження змін до національної системи навчання впродовж життя з метою реформування «не гнучкої, бюрократичної і неефективної практики»; 2) реформи Національної системи зв'язку професійної освіти і навчання із працевлаштуванням (ESSEEKA); 3) реформа Генерального Секретаріату з навчання впродовж життя (GSLL) і модернізація ролі соціальних партнерів в Національному комітеті з навчання впродовж життя; 4) заходи щодо заохочення громадян до участі в діяльності з навчання протягом усього життя; 5) організація Europass і реєстр довічного навчання для окремих учнів з метою моніторингу та визнання нового навчання; 6) посилення ролі Національного центру акредитації для неперервного професійного навчання (ЕКЕPIS) з тим, щоб він став стратегічним агентством з акредитації країни для усіх провайдерів після середньої освіти й підготовки; 7) розроблення Національного реєстру для тренерів дорослих для всіх видів постачальників освіти й підготовки; 8) реформа Організації професійної освіти і навчання (ОЕЕК) для подолання її суперечливої двоякої ролі як постачальника державного початкового професійного навчання і паралельно її ролі в якості органу, який організовує національні іспити з метою отримання професійної кваліфікації (дипломи і сертифікати); 9) зв'язок Національної рамки кваліфікацій з Європейською рамкою кваліфікацій; 10) посилення ролі провайдерів освітніх послуг в галузі освіти дорослих, таких як Школи другого шансу, Центри освіти дорослих (KEEs), програми вивчення грецької мови для іммігрантів; 11) посилення ролі Грецького Відкритого Університету; 12) нові гнучкі навчальні програми; 13) вдосконалення діяльності Національного Ресурсного Центру з метою розвитку професійної орієнтації; 14) створення Відділу досліджень та інновацій Міністерства освіти; 15) активна участь соціальних партнерів тощо.

Підхід до реалізації курсу цієї нової політики ґрунтується на обґрунтованих вимірюваних цілях протягом 4-річного періоду планування;

інтегрованої системі моніторингу прогресу (два рази на рік на регіональному та національному рівнях); стратегічній координації Міністерством освіти з метою забезпечення узгодженості й комплексності ініціатив довічного навчання; активній участі місцевих і регіональних органів влади з метою формулювання власних вимірюваних цілей; активному залученню соціальних партнерів (GNK, Research voor Beleid, 2011).

Передбачалося, що національна політика у сфері навчання упродовж життя буде підтримувати створення Національної мережі навчання упродовж життя, призначеної для активних внесків соціальних партнерів та громадян на всіх етапах від проектування до оцінки, з метою забезпечення ефективності неперервної професійної освіти й навчання та її зв'язку з потребами локального ринку праці. Загальними цілями Національної мережі навчання упродовж життя є наступні: зниження бар'єрів, з якими стикаються уразливі групи населення щодо участі і покращення доступу до навчання упродовж життя; вирішення проблеми освіти й підготовки, пов'язуючи формальну, неформальну та інформальну освіту й навчання; посилення гнучкості шляхів отримання освіти й підготовки створенням чітких зв'язків між типами освіти та підготовки; зосередження уваги на результатах навчання в рамках інтегрованої національної системи оцінки, атестації навичок і підготовки. Конкретні цілі включають систематичне виявлення потреб ринку праці та професійну підготовку громадян на національному та регіональному рівнях; неперервне навчання тренерів дорослих.

Національна політика у галузі освіти дорослих відображена також у законодавчій базі Греції, що є необхідною правовою основою ефективної координації освітніх інституцій і систематизації заходів з навчання впродовж життя. Донедавна ключові положення, що врегульовують заходи з навчання впродовж життя, були представлені у Законі 3369/2005 «Про систематизацію навчання упродовж життя». Оновлення нормативно-правової бази освіти дорослих в Греції зафіксовані у новому Законі 3879/2010, а також інших законодавчих актах, а саме: 1) Закон 2983/92, стаття 27. «Грецький Відкритий університет (Hellenic Open University – HOU)»; 2) Закон 2327/1995, у якому унормовано створення Інституту неперервної освіти і освіти дорослих (IDEKE / IDEKE); 3) Закон 2525/1997, у якому задекларовано створення «Школи другого шансу» для навчання дорослих, які не здобули базову середню освіту; 4) Закон 3191/2003, у якому передбачено створення Національної системи зв'язку професійної освіти і навчання із працедавцями (ΕΣΣΕΕΚΑ / ESSEKA); 5) Закон 3577/2007,

у якому окреслено стратегічну програму дій щодо розвитку освіти дорослих, контроль за виконанням якої покладено на Генеральний Секретаріат з навчання впродовж життя (GHK, Research voor Beleid, 2011).

Фінансування програми з розвитку освіти дорослих, що реалізується Генеральним Секретаріатом та його виконавчими органами, здійснюється за рахунок структурних фондів ЄС, які є ключовими важелями сприяння інноваціям у грецькій освіті та навчанні, а також грецькій державі. Остання збільшила інвестиції в освіту та навчання до рівня 5 % ВВП. Це зумовлено поширеною думкою про те, що достатнє фінансування освіти є найкращою інвестицією для майбутнього країни та її громадян. Значне збільшення бюджету також призвело до застосування детальних процедур планування та підзвітності. Додаткові кошти призначені для цілеспрямованого використання з метою забезпечення високоякісних послуг у сфері освіти дорослих; зосередження уваги на підтримці участі уразливих груп у навчанні; фінансування досліджень у грецьких університетах. Зростання видатків на освіту та навчання потребує реформування шляхів виділення та розподілу фінансування для забезпечення більшої оперативності. Протягом 2004–2007 рр. загальна сума у розмірі 7,221,634 євро була витрачена грецькою державою та 10,967,867 євро ЄС для регіональних інфраструктур будівництва. У вказаний період грецька держава інвестувала 1.190.009 євро на Обладнання Регіональних Структур, доповнивши цю суму 3.570.026 євро, які були виділені ЄС. У період 2004–2007 рр. загальна сума 22.551.901 євро була витрачена на будівництво інфраструктур та обладнання (GHK, Research voor Beleid, 2011).

Орієнтація освіти дорослих з кінця XI ст., коли вона була вперше визнана як соціальний інститут, до середини 1980-х рр. XX ст., коли вплив глобалізації став очевидним, більшою мірою не концентрувалася на забезпеченні професійної підготовки. Безсумнівно, були навчальні програми, орієнтовані на зайнятих і безробітних громадян, але більшість організованих заходів були спрямовані на поширення загальної освіти, розвиток особистості та соціальні зміни (UNESCO, 1997). Основна ідея полягала в тому, щоб надати слухачам можливість критично осмислити умови життя і допомогти їм в напрямку емансипаційній участі в соціальному, економічному і культурному середовищі. Таким чином, освіта дорослих як інституція сприяла у багатьох країнах – і в деяких з них вирішальним чином – розвитку активних громадян. Це не збіг, що освіту дорослих називали в ці дні «ліберальною освітою» (Jarvis, 2002; Kokkos, 2008).

Проте з середини 1980-х рр. XX ст. ситуація різко змінилася в зв'язку з впливом феномена глобалізації. Необмежена міжнародна торгівля, вільне переміщення капіталу і ескалація міжнародної бізнес-конкуренції призвели національні економіки до безперервного дослідження методів підвищення продуктивності. У той же час безробіття різко вражало більший відсоток населення в цілому. В рамках цієї структури професійна підготовка стала одним із найбільш потужних засобів сприяння економічному розвитку та інтенсифікації «використання» людських ресурсів. У свою чергу Лісабонська угода у 2000 р. стала одним з найбільш характерних прикладів міжнародної стратегії щодо зв'язку професійної освіти з економічним розвитком і сприянням працевлаштуванню. Європейський соціальний фонд (ЄСФ) є основним джерелом фінансування ресурсів ЄСу на шляху реалізації цієї стратегії. Основна мета ЄСФ полягає у тому, щоб «забезпечити громадянам необхідні навички у сфері зайнятості для поліпшення їх почуття власної гідності та здатності адаптуватися на ринку праці» (European Commission, 1998).

З середини 1980-х рр. XX ст. бурхливий розвиток професійної освіти помітний у всьому світі – особливо в європейських та інших розвинених країнах. Водночас відзначається значне зниження «ліберальної», гуманістично-орієнтованої освіти дорослих. Проте необхідно визнати, що, незважаючи на світове звернення уваги на професійне навчання, в багатьох розвинених країнах багато заходів в галузі ліберальної освіти дорослих реалізуються особливо в області активної громадянської позиції, критичного мислення, навчання маргінальних соціальних груп, і завжди присутній живий рух у напрямку боротьби з неписьменністю в країнах третього світу (European Commission, 1998; UNESCO, 2003).

Станом на 1986 р. ситуація у галузі освіти дорослих Греції кардинально змінилася. ЄСФ змінив свої пріоритети, поступово орієнтуючи їх на професійну підготовку, особливо після 198 р., коли була ініційована Перша рамка Підтримки Спільноти (так звана «Делор I»). Грецька політика уряду наслідувала буквально всі напрямки ЄСФ, щоб не втратити фінансування та означити власну європейську орієнтацію (Karalis, Vergidis, 2006). Однією із сильних характеристик епохи є той факт, що в період 1994-1999 рр. XX ст. слухачами програм неперервного професійного навчання щорічно в середньому було 86.229 слухачів (OECD, 2003), в той час як аналогічний показник для народної освіти становив всього 15.963 слухачів (Kokkos, 2008; Karalis, Vergidis, 2006, p. 55).

Згідно з результатами дослідження, здійсненого науковцями Сіпітану та Папаконстантину (Sipitanou і Papaconstantinou) (Kokkos, 2008, р. 18; Sipitanou, Papaconstantinou, 2004), серед 62 викладачів, які викладали предмети з проблем освіти дорослих в грецьких університетах в період між 1985 і 2003 рр., тільки шість були прийняті на роботу спочатку для викладання питань освіти дорослих. Решта 56 педагогів були найняті для викладання таких курсів, як педагогіка, психологія, соціологія, лінгвістика, консультування тощо. Щодо аналізу періоду між 1986 р. ХХ– початком ХХІ ст., можна зробити висновок про те, що освіта дорослих в Греції була галуззю, яка попри те, що відбувається в інших країнах, характеризувалася низьким рівнем участі і якості, а також відсутністю соціального та політичного визнання в якості каналу, що веде до соціальних змін і розвитку, що значною мірою перегукується з українським контекстом.

З іншого боку, варто зазначити, що був досягнутий певний прогрес особливо наприкінці цього періоду. Зокрема, у 1999 р. розпочав свою роботу Грецький відкритий університет, який запропонував другий шанс для навчання в університеті серед дорослого населення. За рахунок коштів, передбачених ЄСФз метою реалізації однієї із вторинних цілей соціальної згуртованості, були уведені Школи Другого Шансу, Центри освіти дорослих та Школи для батьків. Крім того, були сертифіковані Центри професійної підготовки (the Centres of Vocational Training, 1998). Уперше були перекладені підручники з освіти дорослих та опубліковані в серії під назвою «Освіта дорослих». Крім того, багато педагогів дорослих розвивали свої навички за допомогою заходів самоспрямованого навчання та практичного досвіду, якого вони набули, коли працювали в галузі (Kokkos, 2008, р. 9).

Дослідники відзначають такі позитивні тенденції у розвитку освіти дорослих: а) останнім часом державне законодавство про Школи Другого шансу накладає модель навчання, яка є продовженням типової моделі, існуючої в формальній системі школи та спричиняє відмову від методів, з якими ці школи функціонували і які були пристосовані до особливих характеристик дорослих учнів; б) відзначається збільшення кількості організацій і педагогів дорослих, прихильних до наукового становлення та вдосконалення галузевої діяльності.

Найбільш важливими елементами сучасного періоду є введення чотирьох нових ступеневих рівневих програм у галузі освіти дорослих (в Університеті Афін, Університеті Македонії, Університеті Патри та Грецькому Відкритому університеті), незважаючи на те, що кількість викладачів, які

спеціалізуються в галузі, залишалася на низькому рівні (тільки 9 осіб). Слід відзначити, що післядипломна програма «Освіта дорослих», яка розпочалася у 2003 р. в Грецькому Відкритому університеті, приймає велику кількість студентів на навчання (140 осіб), які вже мають досвід роботи в якості педагогів дорослих або адміністративного персоналу в організаціях освіти дорослих. Цей факт є досить важливим, оскільки студенти збагачують програму власним досвідом і в той же час вони поширюють через велику різноманітність заходів знання і навички, яких вони набули впродовж усього їхнього навчання.

У 2003 р. була розпочата перша національна програма (300 год.) для підготовки тренерів з освіти дорослих. У цілому 250 тренерів дорослих взяли участь у цій програмі успішно завершили перший її етап, в той час як весь проєкт був завершений впродовж 2006–2008 рр. за участю 10.000 слухачів. Згідно з дослідженням, яке було реалізованонаприкінці проєкту, 90 % учасників були спроможні реагувати на вимоги їх ролі в якості педагогів дорослих (Kokkos, 2008).

Одночасно в 2007–2008 рр. була реалізована ще одна програма навчання педагогів дорослих, тривалістю 100 год., у якій взяли участь 8.000 педагогів із галузі загальної освіти дорослих. Необхідно також зазначити, що подібні програми організовувалися також час від часу Генеральною конфедерацією праці та Грецькою конфедерацією фахівців, ремісників і торговців. Крім того, в 2003 р. Генеральний секретаріат освіти дорослих зініціював діяльність Центрів Освіти Дорослих і Шкіл для батьків, які разом із Школами Другого Шансу налічують поступово все більшу кількість учасників, – в цілому 32.000 осіб (Efstratoglou & Nikolopoulou, 2008). Якщо додати до попередньої кількості 25.000 студентів Грецького Відкритого університету, 20.000 студентів програм Народної освіти, а також всіх осіб, які брали участь в різних програмах навчання, організованих організаціями з метою боротьби з соціальним виключенням, можна зробити висновок, що загальна освіта дорослих значно зросла в останні роки, досягнувши в цілому 80.000 учасників (General Secretariat of Adult Education, 2008).

З іншого боку, неперервна професійна освіта, як і раніше, заохочує майже таку ж кількість слухачів, як і в попередньому описуваному періоді. Зокрема впродовж 2001–2006 рр. XXI ст. в середньому 96.845 людей взяли участь у програмах під контролем Міністерства праці та соціального захисту. Передбачалося, що цей показник зросте до 120.000 осіб, якщо додати слухачів інших установ (наприклад, навчальні організації, контрольовані іншими міністерствами, іншими громадськими організаціями та

корпоративне навчання). Таким чином, неперервна професійна освіта як і раніше займає найбільшу частину освітньої діяльності для дорослих, хоча її співвідношення до діяльності у сфері загальної освіти значно покращилося на користь другої: від 1:0,2 у період між 1994–1999 рр. до 1:0,7 у період між 2003–2008 рр.

У багатьох організаціях загальної освіти дорослих, а також деяких організаціях з неперервного професійного навчання сформувалися групи педагогів дорослих, які намагаються поліпшити якість програм. Водночас все більша кількість педагогів дорослих стали більш свідомими власної ролі та професійної ідентичності. Крім того, перекладаються книги видатних авторів галузі (наприклад, Фрейре (Freire), Ноулз (Knowles), Шор (Shor), Шон (Schön), Джарвіс (Jarvis), Мезіров (Mezirow)). Почали функціонувати перші інформальні групи самоспрямованого навчання з глибоким вивченням таких питань, як теорія трансформативного навчання, роль критичної рефлексії, використання мистецтва в галузі освіти дорослих (Kokkos, 2008, p. 12).

У дослідженнях учених (Jarvis, 2007; Kokkos, 2009; Sotiropoulos & Karamagioli, 2006; Voulgaris, 2008) останніми роками виявлена тенденція середнього класу до діяльності через структури, пов'язані з так званім «суспільством громадян» або «активною громадянською позицією». Ці структури є незалежними неурядовими організаціями, які прагнуть задовольнити особливі інтереси своїх членів. Ця тенденція є результатом широти середнього класу, занепаду здатності політичних партій втручатися в ефективність процесів європеїзації, яка підтримує участь громадян у формуванні їхнього суспільного життя. Під час процесу визрівання умов для освіти дорослих вирішальна роль віддавалася Грецькій Асоціації освіти дорослих та соціальним партнерам (Загальна конфедерація праці та Грецька конфедерація фахівців, ремісників та торговців), які вже виявили позитивне ставлення до підготовки власних членів.

3. Висновки

У Грецькій Республіці в галузі освіти дорослих формується середовище, в якому педагоги дорослих мають визнання у суспільстві, підтримуються державою й сприяють гармонізації життя громадян у умовах динамічних соціально-економічних змін.

Доведено, що посилення самоорганізації галузі зусиллями незалежних організацій, окремих осіб та основних груп, які успішно працюють

в складних умовах може стати частиною більш широкого феномену грецького суспільства, яке повільно, але неухильно зростає. Водночас створення мереж, посилення співпраці, гідна праця педагогів, професійна ефективність і прагнення до зміцнення самостійності дорослих учнів через розвиток критичної свідомості по відношенню до всіх проблем у сфері освіти дорослих, сприятимуть процесу соціального прогресу.

З'ясовано, що нова політика навчання впродовж життя розглядається як важлива умова більш широкої соціальної реформи, спрямованої на підвищення рівня знань, розвиток здібностей та навичок різних категорій населення з метою реалізації забезпечення інтегрованого й вільного навчання. Помітною тенденцією зменшення державного втручання в цю галузь та посилення уваги до підтримання ініціатив громадських організацій, зокрема асоціацій освіти дорослих.

АНОТАЦІЯ: На основі аналізу літературних і документальних джерел виявлено особливості розвитку освіти дорослих у Грецькій Республіці у XXI ст. Визначено прогресивні ідеї грецького досвіду та обґрунтовано можливості їх творчого використання у вітчизняній системі освіти дорослих. Освіта дорослих у Греції спрямована на створення середовища, в якому педагоги дорослих мають визнання у суспільстві, підтримуються державою й сприяють гармонізації життя громадян в умовах динамічних соціально-економічних змін. Сучасна політика у сфері освіти дорослих Греції орієнтована на задоволення освітніх потреб дорослих; концептуалізацію навчання впродовж життя як активного й неперервного процесу; створення можливостей для підвищення кваліфікації; забезпечення соціальної інтеграції уразливих груп населення; розвиток особистості як активного і свідомого громадянина тощо.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: контекст, освіта, освіта дорослих, дорослий, розвиток, чинники впливу, Грецькій Республіці

ABSTRACT: In the article, based on the analysis of the scientific literature, the influence of peculiarities and the current situation for adult education in Greece is analyzed. The modern adult education policy in Greece focuses primarily on the needs of adult learners, not on the needs of education providers; the conceptualization of lifelong learning as an active, continuous, involuntary process; it is holistic, offering opportunities for recognition and accreditation of informal and non-formal learning; supporting the country's development efforts by providing advanced training according to market needs, environmental priorities and innovation activities; support for the social integration of vulnerable groups; the goals of developing a personality as an active and conscious citizen, cultivating social and cultural behavior, according to new socio-economic conditions. Possibilities opened up through the creative use of the progressive ideas of Greek experience are to reduce state interference and strengthen initiatives undertaken by

community organizations and associations of adult educators. Keywords: context, education, adult education, adult, development, influence factors.

KEYWORDS: context, education, adult education, adult, development, influence factors, Republic of Greece

Bibliography

- Efstratoglou, A., Nikolopoulou, V. (2008). Supply and demand of trainees in Schools of Second Chance. (in Greek). *Adult Education*, 13, 3–9.
- European Commission. (1998). *Helping Young People along the Path from School to Work*. Brussels: European Communities.
- General Secretariat of Adult Education. (2008). *The development and state of the art for adult learning and education: National Report*. Retrieved from: <http://www.unesco.org/uil/en/nesico/confintea/confinteanatrep.html>.
- GHK, Research voor Beleid. (2011). *Country Report on the Action Plan on Adult Learning: Greece*. Retrieved from: https://www.iky.gr/en/erasmus-plus-eng/ecvet-network/item/download/2027_b71451dbf92e0c3713bc1b1d-b002531f.
- Jarvis, P. (2002). Globalisation, Citizenship and the Education of Adults in Contemporary European Society. *Compare*, 32 (1), 5–19.
- Jarvis, P. (Ed.). (2007). *The founders of Adult Education* (in Greek). Athens: Metaichmio.
- Karalis, A., Vergidis, D. (2006). Évaluation de l' impact de la politique des fonds structurels européens sur l' institution de l' éducation populaire en Grèce. *Carrefours de l' Éducation*, 21, 45–58.
- Kokkos, A. (2008). *Training the Adult Educators: An Evaluation* (in Greek). Athens: Hellenic Adult Education Association.
- Kokkos, A. (2018). *Adult education in Greece*. Retrieved from: http://alexiskokkos.gr/eng/keimena/adult_education_in_greece.pdf.
- Lukianova, L.B. (2011). *Kontseptsiia osvity doroslykh v Ukraini*. Nizhyn: Lysenko M.M.
- Mouzelis, N. (2002). *From Change to Modernization*. (in Greek). Athens: Themelio.
- OECD. (2003). *The Role of National Qualifications Systems in Promoting Lifelong Learning: Background Report for Greece*. OECD: Directorate for Education.
- Sipitanou, A., Papaconstantinou, M. (2004). Continuing Education Courses in Undergraduate and Graduate Programmes in Greek Universities. (in Greek). *Epistimes tis Agogis*, 3, 37–56.

- Sotiropoulos, D., Karamagioli, E. (2006). *Greek Civil Society: The Long Road to Maturity. Civicus Civil Society Index Shortened Assessment Tool Report for the Case of Greece*. Athens.
- UNESCO. (1997). *Adult Education since the fourth International Conference on Adult Education (Paris, 1985)*. Paris: UNESCO.
- UNESCO. (2003). *Recommitting to Adult Education and Learning. Synthesis Report of the CONFINTEA V Midterm Review Meeting, 6/11/2003, Bangkok, Thailand*. Paris: UNESCO.
- Voulgaris, Y. (2008). *Greece from the Political Changeover to Globalization (in Greek)*. Athens: Polis.
- Yevropeiska Asotsiatsiia Osvity doroslykh. (2017). Manifest pro Navchannia Doroslykh u XXI stolitti. Retrieved from: http://www.dvv-international.org.ua/fileadmin/files/eastern-neighbors/Ukraina_pics/ukraine_2/publications__new__Ukraine/manifesto_full_ua_Last_version__with_credits.pdf.